

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ
LƏNKƏRAN DÖVLƏT UNIVERSİTETİ

«Təsdiq edirəm»

Tədris məsələləri

üzrə prorektor v.i.e:

dos. Zaur Məmmədov

12.05.2025-ci il

FƏNN SILLABUSU

İxtisas: 050117- Tarix və coğrafiya müəllimliyi A+B

Fakültə: Tarix-coğrafiya və İncəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: S/F Beynəlxalq əlaqələr tarixi

Fənn proqramı: Lənkəran Dövlət Universiteti Elmi Şurasının (8 aprel 2024-cü il tarixli 05 sayılı) qərarı

ilə S/F Beynəlxalq münasibətlər tarixi fənni üzrə edilmiş fənn proqramı.

Kodu: IPFS-B06

Tədris ili: IV (2025-2026), Semestr: VII

Tədris yükü: Cəmi 240 saat. Auditoriya saati: 45 saat. (30 saat müəhazirə, 15 saat seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədrisin dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 8 kredit

II Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: dos.Zaur İbrahimxəlil oğlu Məmmədov

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Ə.Məmmədov küçəsi 19

E-mail ünvanı: mammadovzaur@mail.ru

III Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas:

1. L.Qarayeva, Ş.Nuruzadə, Z.Məlikova. Beynəlxalq münasibətlər tarixi (qədim dövr və orta əsrlər). Dərslik. Bakı, 2018
2. A.Abbasbəyli, S.Yusifzadə. Beynəlxalq münasibətlər tarixi. Bakı, 2009
3. M.Abdullayev. Beynəlxalq münasibətlər tarixi. Dərslik. Bakı, 2008
4. Y.Mahmudov, K.Şükürov Azərbaycan: Beynəlxalq münasibətlər və diplomatiya tarixi. Bakı, 2009
5. M.Baxışov. Beynəlxalq münasibətlər tarixi(1918-2003). Bakı 2009
6. H.Babaoğlu. Dünya siyasəti və beynəlxalq münasibətlər.Dərslik.- Bakı, 2010.
7. Z.İ.Məmmədov. Beynəlxalq əlaqələr tarixi. Proqram- Lənkəran,2024

Əlavə:

8. T.Mustafazadə 18-21-ci əsrin əvvəllərində Azərbaycanın beynəlxalq siyasi münasibətləri, Bakı 2021
9. М.Касымлы. Внешняя политика Азербайджанской Республики (1991–2003 гг.). II часть. Москва: 2016.
10. B.Özdal, R.Kutay Karaca. Diplomasi Tarihi 1.Bursa 2017
11. B.Özdal, R.Kutay Karaca. Diplomasi Tarihi 2.Bursa 2021

IV Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən Beynəlxalq münasibətlər tarixi fənninin tədrisi vacibdir.

V Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI Fənnin təsviri və məqsədi: Beynəlxalq əlaqələr tarixi kursunda ən qədim zamanlardan müasir dövrədək beynəlxalq əlaqələrin inkişaf meyilləri, dünyanın müxtəlif regionlarında cərəyan edən əhəmiyyətli beynəlxalq hadisələr və dünya siyasətini müəyyən edən dövlətlərin xarici siyasət fəaliyyəti sistemli şəkildə təhlil və şərh olunur.Beynəlxalq əlaqələr tarixi həm bütövlükdə müəyyən dövrün, həm də ayrı-ayrı dövlətlərin xarici siyasət tarixi deməkdir. Xarici siyasətin uğuru beynəlxalq şəraitin düzgün qiymətləndirilməsindən, ölkənin mənafeyinə cavab verən strateji xəttin düzgün seçilməsindən, onun ən yaxın və uzaq məqsədlərinin müəyyən edilməsindən, ona başçılıq esən şəxsin şəraitdən vaxtında və düzgün istifadə etmək və dövlətlərin mövqələrini düzgün qiymətləndirə bilmək qabiliyyətindən çox asılıdır. Bu baxımdan Beynəlxalq əlaqələr tarixi çox zəngin və geniş istiqamətə malikdir. Beynəlxalq əlaqələr tarixi fənni bakalavr pilləsində seçmə fənn kimi tədris olunur. Kursun tədrisi dördüncü tədris ilinin VII semestrində (30 s. müəhazirə, 15 s. seminar) nəzərdə tutulur.

VII Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə

alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII Qiymətləndirmə: Tələbələrə biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilər.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Herflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda onun haqqında əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X Təqvim mövzu planı: (30 saat müəhazirə, 15 saat seminar)

№	Keçiriləcək mövzuların məzmunu	Müh	Sem
1.	Mövzu. Beynəlxalq əlaqələr fənninin obyekti, predmeti və dövrləşmə problemi Plan: 1. Beynəlxalq əlaqələr tarixi elmin müstəqil sahəsi kimi 2. Beynəlxalq əlaqələr tarixinin dövrləşməsi problemi Mənbə: [1, 2, 6,7]	2	
2.	Mövzu. Misir və Mesopotamiyanın beynəlxalq əlaqələri Plan: 1. Qədim Şərqdə dövlətlərarası əlaqələrin səciyyəsi 2. Yeni şahlıq dövründə Misirin yüksəlişi. Misir fironlarının işğalçı yürüşləri 3. Misir-Babilistan əlaqələri yeni şahlıq dövründə Mənbə: [1, 2,7]	2	2
3.	Mövzu. Qədim Yunanıstanda səfirlik işi və Romanın beynəlxalq əlaqələri Plan: 1. Qədim Yunan polisləri arasında əlaqələr və səfirlik işi 2. Makedoniyalı İsgəndərin Şərq yürüşü və nəticələri 3. Qədim Romada diplomatiya və səfir işi 4. Romanın respublika və imperiya dövrü diplomatiyası Mənbə: [1, 2,7]	2	
4.	Mövzu. V-XV əsrlərdə avropada beynəlxalq əlaqələr, Ərəb xilafətinin diplomatiyası Plan: 1. Avropanın siyasi xəritəsi	2	2

	2. Bizans imperiyasının xarici siyasəti 3. Frank dövlətinin yaranması və xarici siyasəti 4. Ərəb xilafətinin diplomatiyası Mənbə: [1,2,7]		
5.	Mövzu. Avropa diplomatiyası XVII əsrdə. Vestfalya sisteminin formalaşması Plan: 1. Son orta əsrlərdə dünyanın siyasi xəritəsi 2. Rusiyanın dünya siyasət meydanına çıxması 3. Avropanın siyasi xəritəsi XVII əsrin əvvəllərində 4. Otuzillik müharibə dövründə beynəlxalq əlaqələr. Vestfaliya sisteminin yaranması Mənbə: [1, 2, 4, 7,9]	2	
6.	Mövzu. İngiltərə və ABŞ burjua inqilabı dövründə beynəlxalq əlaqələr. Plan: 1. İngiltərə burjua inqilabı ərəfəsində beynəlxalq vəziyyət 2. İngiltərənin dünya birinciliyinə nail olması və beynəlxalq nəticələri 3. Koloniyalarda müstəqillik uğrunda mübarizəni şərtləndirən amillər 4. İstiqlaliyyət müharibəsinə Avropa dövlətlərinin münasibəti Mənbə: [2, 4,7, 9]	2	2
7.	Mövzu. Fransa burjua inqilabı və I imperiya dövründə beynəlxalq əlaqələr Plan: 1. Fransada inqilab ərəfəsində beynəlxalq şərait. 2. Fransada konsulluq və I imperiya dövründə beynəlxalq əlaqələr 3. Fransa-Rusiya müharibəsi, onun beynəlxalq yekunları Mənbə: [2, 3, 7,9]	2	
8.	Mövzu. «Vyana sistemi» və Müqəddəs ittifaqın yaradılması. Frankfurt sülhü və Berlin konqresi. Plan: 1. Napoleon imperiyasının süqutundan sonra beynəlxalq şərait 2. Vyana konqresinin çağırılması və məqsədləri 3. Müqəddəs ittifaqın təşkili və Avropada irticanın güclənməsi 4. Avropa dövlətləri Frankfurt sülhündən sonra 5. San-Stefano sülh müqaviləsi. Berlin konqresi Mənbə: [2,7,8]	2	2
9.	Mövzu. Üçlər ittifaqının yaradılması. Rus-Yapon və Balkan müharibələri dövründə beynəlxalq əlaqələr. Plan: 1. Üçlər ittifaqı 2. Böyük dövlətlərin müstəmləkələr uğrunda mübarizəsi. Haaqa konfransı 3. Rus-Yapon müharibəsi dövründə beynəlxalq əlaqələr. Mənbə: [2, 3, 5,7]	2	
10.	Mövzu. I Dünya müharibəsi dövründə beynəlxalq əlaqələr. Plan: 1. Balkanlar uğrunda mübarizə. I və II Balkan müharibələri. Buxarest sülhü 3. Müharibə dövründə beynəlxalq əlaqələr 4. Müharibənin beynəlxalq siyasi nəticələri. Brest sülhü. Vilsunun 14 maddəsi. Mənbə: [2, 3,5,7]	2	2
11.	Mövzu. Versal-Vaşinqton sistemi. 1924-1938-ci illərdə beynəlxalq əlaqələrin səciyyəvi cəhətləri Plan.	2	

	1. Paris sülh konfransı və nəticələri 2. London konfransı, Vaşinqton konfransı, Lozanna konfransı 3. Avropada siyasi vəziyyət. Daues planı 4. Lokarno sazişi və Yunq planı 5. Almaniya faşizminin hakimiyyətə gəlməsi. Avstriyanın işğalı və Çexoslovakiyanın parçalanmasının beynəlxalq əlaqələrə təsiri Mənbə: [2, 3, 5, 7]		
12	Mövzu. İkinci dünya müharibəsi illərində beynəlxalq əlaqələr. Plan: 1. Avropada müharibənin başlanması. 1940-1941-ci illərdə dövlətlər arasında qüvvələr nisbəti 2. Antifaşist koalisiyanın möhkəmləndirilməsi. 1942-ci ildə SSRİ-ABŞ-İngiltərə əlaqələri 3. Faşist blokunun böhranının dərinləşməsi və müttəfiqlərinin məğlub olması 4. Müharibənin sonu. BMT-nin yaradılması. Potsdam konfransı. Mənbə: [2, 5, 6, 7]	2	2
13	Mövzu. Müharibədən sonrakı illərdə beynəlxalq əlaqələr. 1960-1990-cı illərdə beynəlxalq əlaqələrin ümumi səciyyəsi. Plan: 1. Müharibədən sonrakı ilk illərdə beynəlxalq aləmdə baş verən əsaslı dəyişikliklər. Paris sülh konfransı. Trumen doktrinası. Qarşısını alma doktrinası. Marşal planı 2. Müstəmləkə sisteminin dağılması. Fələstin məsələsi. 3. 60-cı illərdə Yaxın və Orta Şərqdə beynəlxalq əlaqələr 4. Bağdad paktı, SENTO və Varşava müqaviləsi təşkilatının yaradılması 5. Koreya müharibəsi və Beynəlxalq əlaqələr. Mənbə: [2, 5, 7, 10]	2	
14	Mövzu. XX əsrin sonu XXI əsrin əvvəllərində Beynəlxalq əlaqələr Plan: 1. Kibris problemi. Əfqanıstana Sovet müdaxiləsi. 2. İran-İraq müharibəsi. Hindistan-Pakistan münaqişəsi və beynəlxalq yekunları. 3. Kosovo münaqişəsi 4. ABŞ və Yaxın Şərqdə beynəlxalq vəziyyət 5. XXI əsrin əvvəllərində beynəlxalq münasibətlər Mənbə: [2, 3, 5, 7]	2	2
15	Mövzu. Azərbaycan Respublikası beynəlxalq əlaqələr sistemində Plan: 1. Qərbi əlaqələrin qurulması və inkişafı 2. Azərbaycanın beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığı 3. Beynəlxalq neft və qaz layihələri əlaqələrin möhkəmləndirilməsində rolu Mənbə: [7, 8, 9]	2	1

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- Beynəlxalq münasibətlər tarixi
- Beynəlxalq münasibətlər üzrə problemlərin araşdırılması və təhlilini aparmaq,
- Beynəlxalq münasibətlər sistemində dünya və regional gücləri müəyyənləşdirmək,
- Azərbaycanın beynəlxalq münasibətlər sistemində yeri rolunu öyrənmək

XIII Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV Kollokvium sualları:

I kollokvium sualları:

1. Beynəlxalq əlaqələr fənninin obyekti, predmeti və dövrləşməsi
2. Qədim Şərqdə dövlətlərarası əlaqələr
3. Qədim Misir və Babilistan dövlətlərarası əlaqələr

4. Qədim Yunan polisləri arasında əlaqələr və səfirlik işi
5. Romanın respublika və imperiya dövrü diplomatiyası
6. Bizans və Frank imperiyalarının xarici siyasəti.
7. Ərəb xilafətinin diplomatiyası
8. Avropa diplomatiyası 16-cı əsrdə
9. Vestifal sülhü beynəlxalq münasibətlər yeni mərhələdə
10. XVII əsr İngiltərə burjuva inqilabı dövründə beynəlxalq əlaqələr

II Kollektiv sualları

1. XVII əsr Fransa burjuva inqilabı dövründə beynəlxalq əlaqələr
2. 1775-1783-cü illər burjuva inqilabı dövründə ABŞ diplomatiyası və beynəlxalq əlaqələr
3. Fransada konsulluq və I imperiya dövründə beynəlxalq əlaqələr
4. «Vyana sistemi» və Müqəddəs ittifaqın yaradılmasının beynəlxalq şəraitə təsiri
5. San-Stefano sülh müqaviləsi, Berlin konqresi
6. Üçlər ittifaqının yaradılması dövründə beynəlxalq əlaqələr.
7. Rus-yapon müharibə dövründə beynəlxalq əlaqələr. Portsmut sülhü
8. Balkanlar uğrunda mübarizə. I və II Balkan müharibələri. Buxarest sülhü
9. I Dünya Müharibəsi dövründə beynəlxalq əlaqələr
10. I Dünya Müharibəsinin beynəlxalq siyasi nəticələri.

XV. İmtahan sualları

1. Beynəlxalq əlaqələr fənninin obyekt, predmeti və dövrləşməsi
2. Qədim Şərqdə dövlətlərarası əlaqələr
3. Qədim Misir və Babilistan dövlətlərarası əlaqələr
4. Qədim Yunan polisləri arasında əlaqələr və səfirlik işi
5. Romanın respublika və imperiya dövrü diplomatiyası
6. Bizans və Frank imperiyalarının xarici siyasəti.
7. Ərəb xilafətinin diplomatiyası
8. Avropa diplomatiyası 16-cı əsrdə
9. Vestifal sülhü beynəlxalq münasibətlər yeni mərhələdə
10. XVII əsr İngiltərə burjuva inqilabı dövründə beynəlxalq əlaqələr
11. 1775-1783-cü illər burjuva inqilabı dövründə ABŞ diplomatiyası və beynəlxalq əlaqələr
12. Fransada konsulluq və I imperiya dövründə beynəlxalq əlaqələr
13. «Vyana sistemi» və Müqəddəs ittifaqın yaradılmasının beynəlxalq şəraitə təsiri
14. San-Stefano sülh müqaviləsi, Berlin konqresi
15. I və II Mərakeş böhranı.
16. Rus-yapon müharibə dövründə beynəlxalq əlaqələr. Portsmut sülhü
17. Balkanlar müharibələrinin beynəlxalq münasibətlərə təsiri
18. Haaqa konfransı
19. I Dünya Müharibəsi dövründə beynəlxalq əlaqələr
20. Versal-Vaşinqton sistemi
21. Daues planı və Lokarno konfransı
22. Avstriyanın işğalı və Çexoslovakiyanın parçalanmasının beynəlxalq əlaqələrə təsiri
23. İkinci dünya müharibəsi illərində beynəlxalq əlaqələr
24. II dünya müharibəsinin yekunları. Paris sülh konfransı
25. Trumen doktrinası, Marşal planı
26. Koreya müharibəsi və Beynəlxalq əlaqələr
27. Bağdad paktı, SENTO və Varşava müqaviləsi təşkilatının yaradılması
28. Koreya münaqişəsi
29. Karib böhranı
30. Kipr problemi.
31. Əfqanıstana Sovet müdaxiləsi.
32. İran-İraq müharibəsi. İraq-Küveyt məsələsi
33. SSRİ-nin dağılma ərefəsi, Almaniyanın birləşməsi
34. Kosovo münaqişəsi
35. İraq-Amerika müharibələrinin beynəlxalq münasibətlərə təsiri
36. NATO-nun şərqə genişlənmə problemi

37. BMT-nin beynəlxalq münasibətlərə təsiri
38. "Ərəb baharı"nın beynəlxalq münasibətlərə təsiri
39. Azərbaycan Respublikasının xarici siyasəti
40. Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığı

Sif. Beynəlxalq əlaqələr tarixi fənninin sillabusu 050117- Tarix və coğrafiya müəllimliyi ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 sentyabr, 2025-ci il, protokol № 1).

Fənn müəllimi: dos.Z.I.Məmmədov

Kafedra müdiri: dos.K.F.Mahmudov